

JAARVEERSLAG

GRID

GRAFISCH

MUSEUM

CD

GRONINGEN

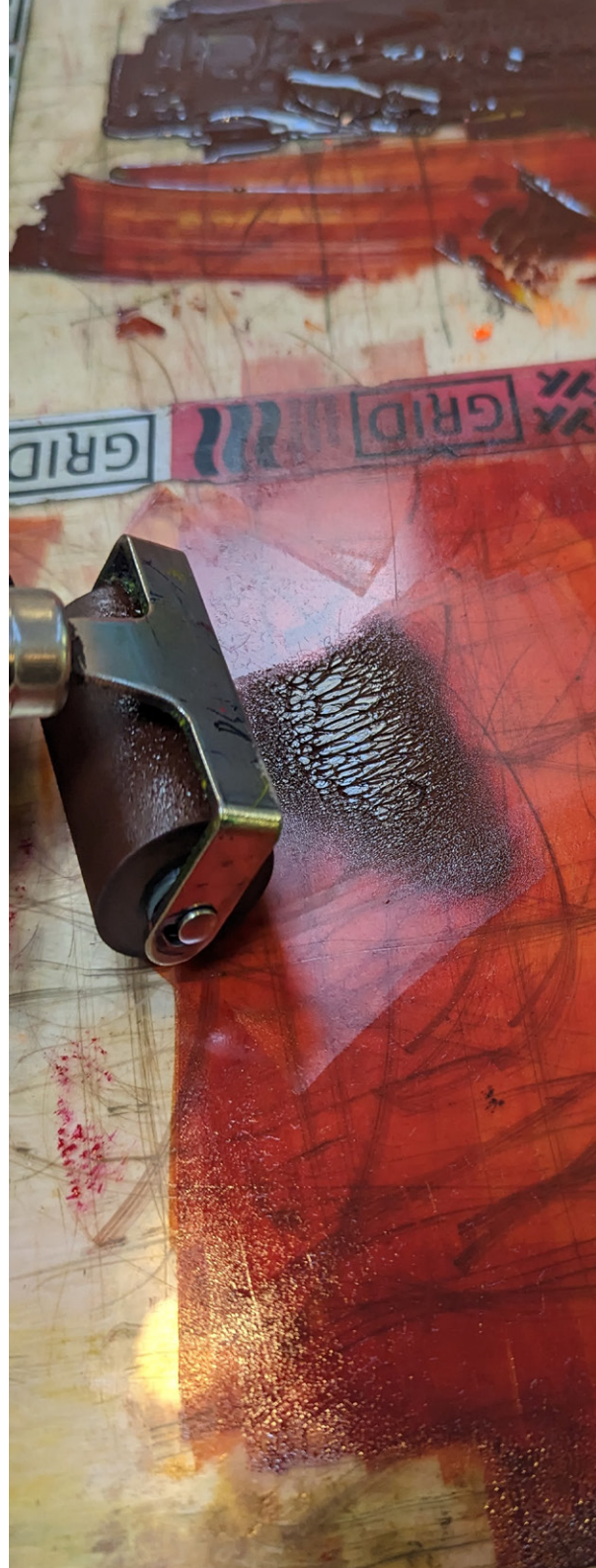
CD

Bestuur, directie en medewerkers van **GRID** onderschrijven de **ETHISCHE CODE VAN DE ICOM** en passen deze toe.
Bestuur en directie onderschrijven de **FAIR PRACTICE CODE** en passen deze toe voor zover de financiële middelen dat toelaten.
Bestuur en directie onderschrijven de **CODE DIVERSITEIT & INCLUSIE** en passen deze toe.
Het bestuur van GRID voelt zich gehouden aan de **CODE CULTURAL GOVERNANCE** en past deze toe.
GRID Grafisch Museum Groningen is opgenomen in het **MUSEUMREGISTER**.

- 3** WOORD VOORAF
- 4** PROFIEL, MISSIE EN VISIE
- 5** ACTIVITEITEN
- 6** ACTIVITEITENPLAN 2023
- 10** NADER TOEGELICHT:
DRUKTEMAKER
- 12** NADER TOEGELICHT:
OP WEG NAAR EEN NIEUW MUSEUM
- 14** FINANCIËEL JAARVERSLAG 2023
- 16** BESTUURLIJK JAARVERSLAG 2023
- 27** BIJLAGE 1:
OVERZICHT NEVENACTIVITEITEN
BESTUUR EN DIRECTIE GRID
- 28** BIJLAGE 2:
ROOSTER VAN AFTREDEN

W e overdrijven niet als we zeggen dat 2023 één van de meest bewogen jaren uit de geschiedenis van **GRID** is geweest. Het afgelopen jaar was een jaar zonder huisvesting, een jaar waarin we onze collectie onderbrachten in depots en opslagruimtes, terwijl we druk zochten naar een nieuwe plek om ons definitief te vestigen. Vanuit de oude brandweerkazerne in Haren, onze opslag- en kantoorruimte, organiseerden we niettemin enkele bijzondere activiteiten.

De **Druktemaker**, onze museumdrukkerij op wielen, was essentieel in onze bedrijfsvoering en zichtbaarheid. Met bijzondere erfgoedlessen en educatieprogramma's waren we het hele jaar aanwezig op scholen en wijkcentra in de stad en de provincie. Vooral het educatieprogramma rondom **Bitterzoet Erfgoed**, over het slavernijverleden van Groningen, werd zeer goed ontvangen. Ook op festivals en evenementen stond GRID in de spotlights. Van het doorslaande succes van de **Museumnacht** tot de lange rijen kinderen die op **My First Festival** een tasje kwamen bedrukken: GRID maakte overal indruk.

Op een tijdelijke locatie organiseerden we in juni toch nog een expositie. In het Hooghouse aan de Spilsluizen konden bezoekers, net als het voorgaande jaar, genieten van prachtig ontworpen boeken tijdens '**De Best Verzorgde Boeken**'.

Medio 2023 besloot **directeur** Fronique Oosterhof om haar functie neer te leggen. Bart Breman, die op freelancebasis al regelmatig werkte voor GRID, werd haar opvolger. Samen met Elina Klungel, hoofd bedrijfsvoering, namen zij de taak op zich om GRID in beeld te houden. Eén van de eerste zaken waar Breman zich mee bezig hield was het vinden van tijdelijke expositielocatie. Dat lukte en sinds eind januari 2024 heeft GRID de beschikking over een ruimte in rijksmonument Het Kasteel, waar geëxposeerd kan worden, waar workshops kunnen plaatsvinden en waar kantoor kan worden gehouden.

Ondertussen gingen de gesprekken over een nieuw museum door. Er werd een **nieuw museaal** concept ontwikkeld én er werd een rapport geschreven over de mogelijkheden van nieuwe huisvesting. Dit rapport vormde de basis voor gesprekken met partners uit het culturele veld over **gezamenlijke** huisvesting. Het waren en zijn constructieve gesprekken, waarmee we de basis leggen voor een spannende, nieuwe toekomst: voor GRID én Groningen.

PROFIEL GRID

GRID Grafisch Museum Groningen is een uniek, actief en dynamisch klein museum, dat de traditie van een rijk grafisch verleden van Groningen op actieve wijze verbindt met ambacht, taal en kunst. Het museum is geworteld in de regio en heeft een grote groep liefhebberende en meewerkende vrienden en vrijwilligers. GRID is sterk in samenwerking en in het zoeken van verbinding bij het realiseren van activiteiten en tentoonstellingen. Het museum wordt bestuurd en gemanaged als een sociaal-culturele onderneming met aandacht voor mens en zaak.

MISSIE EN VISIE

GRID behoudt, beheert en presenteert verhalen, objecten en producten die voortkomen uit het Groningse grafisch erfgoed. De collectie is zo samengesteld dat de objecten getuigen van belangrijke hoofdstukken uit de grafische geschiedenis van Groningen. Ze zijn afkomstig van grafische bedrijven in stad en provincie. Een substantieel deel van de collectie is werkend.

In de museale presentatie en onze activiteiten verbinden we waar mogelijk verleden, heden en toekomst. In onze rondleidingen, workshops en evenementen staat het contact tussen publiek en vakmensen, kunstenaars en vormgevers centraal en geven we ruimte aan creativiteit.

GRID wil inwoners en bezoekers op activerende wijze laten kennismaken met en deelnemen aan het verhaal en de grafische geschiedenis van de stad Groningen en het Ommeland en hen de schoonheid van taal en grafische vormgeving en kunst laten ervaren. Ook wil GRID bij een breed publiek het bewustzijn vergroten van het belang van grafisch erfgoed voor taal, geletterdheid, emancipatie en integratie.

ACTIVITEITEN

Het museum richt zich op de volgende activiteiten:

- behoud en beheer van de vaste collectie erfgoed
- verzamelen en aankopen van objecten met een uniek Gronings verhaal, zoals de inventaris van drukkerij H. N. Werkman
- presentatie van de vaste collectie
- organisatie van tijdelijke tentoonstellingen, gekoppeld aan de vaste collectie en de actualiteit
- rondleidingen en workshops grafische technieken voor een breed publiek
- beschikbaar stellen workshop ateliers en riso-studio voor gevorderd publiek
- erfgoededucatie voor basisonderwijs, voortgezet onderwijs, beroepsonderwijs en hoger onderwijs
- organisatie en deelname aan culturele evenementen
- winkerverkoop, met aandacht voor producten uit eigen huis

De concrete activiteiten voor het jaar 2023 zijn vastgelegd in het Activiteitenplan 2023. In dit Jaarverslag verantwoorden we hoe we aan het activiteitenplan uitvoering hebben kunnen geven.

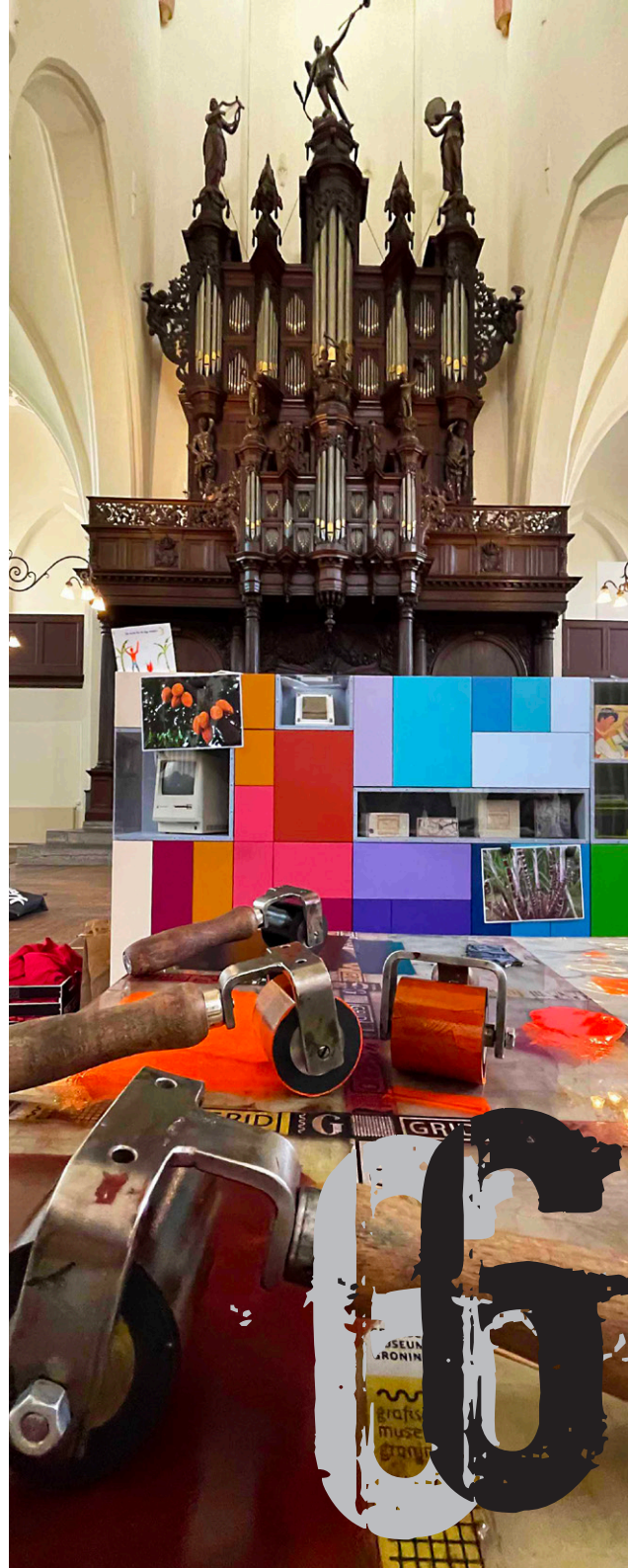
ACTIVITEITENPLAN 2023, REALISATIE

De hoogte van de subsidie van gemeente en provincie en gemeente werd definitief vastgesteld op respectievelijk €64.780 en €19.300.

Dankzij de inzet van een bevlogen collectiemedewerker (gesubsidieerd via het Mondriaanfonds) hebben we grote stappen gezet in het behoud en beheer van onze vaste collectie én de vertaling hiervan in onze beoogde nieuwe museale presentatie. Deze medewerker was werkzaam tot en met oktober 2023; een hernieuwde aanvraag bij het Mondriaanfonds werd niet gehonoreerd. Hierdoor zullen aantal zaken op het vlak van collectiebeheer en presentatie het komende jaar vertraging oplopen.

De Druktemaker was afgelopen jaar (deels noodgedwongen) het speerpunt van onze bedrijfsvoering. We zijn er trots op dat we, ondanks onze lastige situatie, de gestelde doelen niet alleen hebben bereikt, maar dat onze (educatieve) programma's zonder uitzondering lovende en enthousiaste reacties hebben gekregen. Dat stimuleert ons om door te blijven gaan met waar we goed in zijn: het bieden van toegankelijk erfgoedonderwijs op hoog niveau.

De ontwikkelingen rondom de huisvesting en het ontwikkelen van een nieuw museaal concept hebben veel tijd en energie gevraagd van medewerkers, directie en bestuur. Wel heeft dit harde werk geleid tot een duidelijke toekomstvisie en steeds concretere plannen voor nieuwe huisvesting.

ACTIVITEITEN GEPLAND

GEREALISEERD

Activiteit 1 Vaste collectie: behoud en beheer

- Indeling collectie afronden
- Verdieping objectregistratie objecten categorie A
- Onderzoek naar de A-objecten in de collectie
- Ordenen bibliotheek en voorbereiden ontsluiting
- Afronden afstoten D-stukken (indeling Rijksdienst Cultureel Erfgoed), volgens LAMOprocedure

Gerealiseerd
Deels gerealiseerd
Deels gerealiseerd
Deels gerealiseerd
Deels gerealiseerd

Activiteit 2 Presentatie: vaste collectie

- De ontwikkeling van een vernieuwende presentatie van de vaste collectie is onderdeel van het project Museum voor Letter en Beeld (activiteit 5)
- Een aantal kleine objecten is ondergebracht in de Druktemaker (activiteit 4)
- Meer aandacht voor presentatie van objecten online

Gerealiseerd. Er is een duidelijk plan dat de basis zal vormen voor de vernieuwde museale presentatie.
Gerealiseerd
Gestart, maar heeft vertraging opgelopen.

Activiteit 2 Presentatie: exposities

- Tentoonstelling over de Groningse cartoonist Nico Visscher op een tijdelijke locatie.
- Tentoonstelling De Best Verzorgde Boeken 2021 in het Hooghouse

Niet gerealiseerd
Gerealiseerd

Activiteit 3 Presentatie: GRID online

- Website Werkmans Bovenkamer – genereren van nieuwe content en publiceren resultaten onderzoek
- Objecten en hun verhalen – nieuwe items samenstellen en toevoegen aan collectiegroningen.nl
- Items delen via Facebook en Instagram – collectiestukken; doe activiteiten voor thuis

Gerealiseerd
Gestart.
Gestart.

ACTIVITEITEN GEPLAND

Activiteit 4 Druktemaker: workshops op locatie/deelname evenementen

- Ontwikkelen nieuwe workshops, waaronder Ontwerp en Risoprint
- Uitvoeren aanbod zorginstellingen (jeugd, ouderen, verslavingszorg, enz.) en wijkcentra in stad en provincie.
- Evenementen: ESNS Art (deelname hangt af van tijdstip verhuizing); Poëziemarathon; Zomerstad; KEI; Noorderzon; ESN cultuurdag; Museumnacht, 7de editie; Your first festival

Activiteit 4 Druktemaker: erf- goededucatie

- Uitvoeren aanbod (modules en op maat) erfgoededucatie BO, VO, SO, VMBO, MBO
- Deelname Stap op de rode loper – literatuur en beeldende kunst voor VMBO
- Voortzetting Cultuursafari VMBO (samen met onder meer Groninger Museum, Vrijdag)
- Deelname educatietraject Bitterzoet Erfgoed

Activiteit 5 Museum voor Let- ter en Beeld

- Ontwikkeling vernieuwend en aansprekend museaal concept. Hiervoor wordt een apart projectplan geschreven. Tevens wordt een haalbaarheidsonderzoek uitgevoerd.

BEDRIJFSVOERING 2023-2024

Samenwerking

- Voortzetting samenwerking bestaande partners.
- Onderzoek naar gezamenlijke huisvesting

- Onderzoek samenwerking onderwijsinstellingen

GEREALISEERD

Grotendeels gerealiseerd en doorlopend proces. Er zijn een aantal nieuwe workshops gegeven. Ook in 2024 worden nieuwe workshops ontwikkelt. Gerealiseerd

Gerealiseerd. GRID is in 2023 met de Druktemaker aanwezig geweest op een groot aantal gezichtsbepalende evenementen, zoals Noorderzon, WinterWelvaart, de Museumnacht, Zomerstad en My First Festival.

Gerealiseerd

Doorlopend proces

Doorlopend proces

Gerealiseerd

Gerealiseerd

Gerealiseerd. Onder meer musea in Groningen Stad, Coöperatie Sterke Musea en anderen.

Gerealiseerd. Er is een onderzoek gedaan en een rapport geschreven door Draaijer en Partners. Dit rapport vormt de basis van voortgaande gesprekken met partners uit het culturele veld over gezamenlijke huisvesting.

Gerealiseerd. Er zijn met onder andere Noorderpoort en Hanzehogeschool gesprekken gevoerd over een mogelijke samenwerking op het gebied van o.a. onderwijs (ontwikkeling).

TIJDELIJKE EXPOSITIES EN GROOTSCHALIGE EVENEMENTEN

Evenementen

- Best Verzorgde Boeken 2021 150 bezoekers
- Bevrijdingsfestival Winschoten 200 bezoekers
- Keti Koti 250 bezoekers
- Museumnacht 1500 bezoekers
- Noorderzon 750 bezoekers
- WinterWelvaart 500 bezoekers
- My First Festival 250 bezoekers

DE DRUKTEMAKER

Medio 2022 werd de Druktemaker ontwikkeld: onze mobiele museumdrukkerij, waarmee op locatie bijzondere erfgoedlessen, lezingen en workshops verzorgen. De Druktemaker is volgestopt met bijzondere voorwerpen uit onze collectie en puilt uit van het materiaal om zelf mee aan de slag te gaan. Met de Druktemaker trekken we langs scholen, verenigingen en buurthuizen in het noorden van het land. Zo komen niet alleen leerlingen, maar ook een publiek dat minder snel zelf naar een museum toe zou komen in aanraking komen met al het moois dat GRID te bieden heeft.

Vanwege het ontbreken van een vaste locatie kwam de Druktemaker het afgelopen jaar centraal te staan in onze bedrijfsvoering. Er werden educatieve programma's ontwikkeld, onder andere over Hendrik Werkman en zijn druktechniek. Ook in het kader van Bitterzoet Erfgoed in de klas, het lestraject over het slavernijverleden van Groningen, kwam er een educatieprogramma, dat erg goed in de smaak viel. De les laat leerlingen uit de onderbouw van het voortgezet onderwijs op speelse wijze nadenken over de wijze waarop beelden je mening en kijk op mensen beïnvloeden. De scholen waarderen niet alleen de inhoudelijke en didactische aspecten van de programma's, maar ook hoe GRID ontzorgt, door op locatie een interactief lesprogramma te verzorgen dat aansluit bij de kerndoelen van het onderwijs.

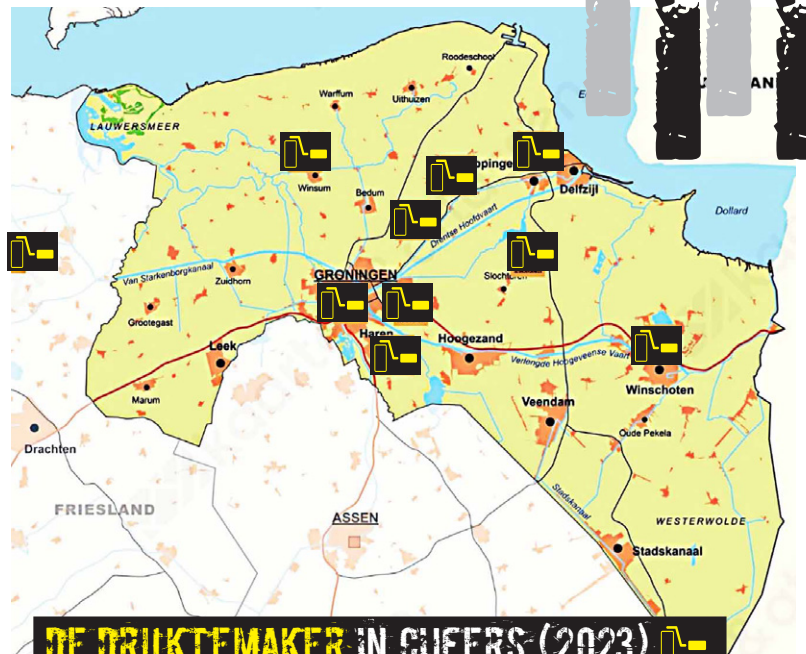
Ook op festivals en tijdens evenementen waren we dankzij de Druktemaker goed zichtbaar. De museumnacht, waarbij de Druktemaker in de Akerk stond, was een doorslaand succes, net als onze vertrouwde aanwezigheid op Noorderzon. Op deze manier zijn we het hele jaar toch in het zicht gebleven. Medio 2023 besloten we om een bus te leasen, bedrukt met ons eigen logo om de zichtbaarheid en herkenbaarheid nog meer te stimuleren.

De Druktemaker overtreft in onze verwachtingen en ook als GRID zich heeft gevestigd in een nieuw pand, waar de vaste presentatie in een nieuw museaal concept zal worden tentoongesteld, zal de Druktemaker onderdeel blijven van onze bedrijfsvoering.

DE DRUKTEMAKER IN GRONINGEN

In 2023 maakte heel Groningen (en een klein stukje Friesland) kennis met de Druktemaker. Onze bus trok door stad en ommeland, langs scholen en wijkcentra met erfgoedlessen, lezingen en workshops. Op nevenstaande kaart valt te zien waar de Druktemaker is geweest (meerdere plaatsen zijn meermaals bezocht).

De Druktemaker was in 2023 o.a. aanwezig in: Groningen stad, Haren, Engelbert, Ten Boer, Winschoten, Kantens, Slochteren, Appingedam, Kollum (Friesland)

DE DRUKTEMAKER IN CIJFERS (2023)

• Boekingen	42
• Scholen (educatie)	27
• Senioren	3
• Festivals en evenementen	12

OP WEG NAAR EEN NIEUW MUSEUM

In 2022 werd een nieuw museaal concept geschreven. Dit werd in het voorjaar omgezet in een ondernemingsplan, dat laat zien hoe GRID wil uitgroeien tot een uniek museum in het noorden een museum in bedrijf, waarin gewerkt, geleerd en beleefd wordt. Het Grafisch Museum Letter en Beeld wordt een doe- en beleefmuseum met een onderscheidend aanbod aan grafisch erfgoed, actuele exposities, workshop, cursussen en activiteiten voor uiteenlopende doelgroepen. Een plek waar bezoekers, vormgevers, kunstenaars, studenten en het bedrijfsleven elkaar tegenkomen en elkaar versterken.

Een dergelijk museaal concept vraagt om bijzondere locatie. GRID heeft het oog laten vallen op de Niemeyer-fabriek. In dit iconische pand zien we een prachtige mogelijkheid om ons museale concept uit te rollen en een nieuwe, culturele hub te creëren. De fabriek werd in 2022 gesloten, maar is nog steeds eigendom van British American Tobacco. De gemeente overweegt om vastgoedontwikkelaar MWPO toestemming te geven om het pand te kopen. In het pand zullen bedrijfsleven en onderwijs een plek krijgen. Er is echter ook ruimte voor een culturele invulling. GRID denkt, samen met partners uit het culturele veld, hier invulling aan te kunnen geven.

In 2023 vonden GRID, Noorderlicht, Noordwoord, Kunstpunt, het resort en het Poëziepaleis elkaar in het streven naar een nieuwe locatie. Onder leiding van Draaijer & Partners werd er rapport opgesteld, dat de gezamenlijke ambitie verwoordt om te komen tot een nieuwe, culturele hub in Groningen. De gesprekken worden tot op de dag van vandaag gevoerd en in april 2024 zullen de plannen voor gezamenlijke huisvesting aan de gemeente worden gepresenteerd

EEN BIOGRAFIE
TAFELZUR IN AMST

PHILIP VAN RAVESTEIN
MONIQUE MULDER

GRID/ Grafisch Museum Letter & Beeld

Beleidsplan 2025 - 2028

Inleiding

Hoofdstuk 1 Missie en Visie

- 1.1 Identiteit
- 1.2 Meer dan een prestatieplek
- 1.3 Doelgroepen en publieksbereik
- 1.4 Activeren
- 1.5 Midden in de samenleving
- 1.6 Stand alone of gezamenlijke huisvesting?
- 1.7 Bijdrage aan cultuurbeleid van gemeente en provincie

Hoofdstuk 2 Concept

- 2.1 De pijlers onder het concept
- 2.2 Elementen museum
- 2.3 Elementen Grafisch Lab
- 2.4 Elementen kenniscentrum
- 2.5 Educatief aanbod

Hoofdstuk 3 Partnerships

- 3.1 Onderwijs
- 3.2 Bedrijfsleven
- 3.3 Culturele instellingen Groningen
- 3.4 (Grafische) musea bovenregionaal

Hoofdstuk 4 Ondernemerschap

- 4.1 Inkomsten uit publieksactiviteiten
- 4.2 Inkomsten fondsenwerving
- 4.3 Inkomsten uit sponsoring
- 4.4 Inkomsten uit giften en donaties
- 4.5 Financieringsmix

Hoofdstuk 5 Organisatie

- 5.1 Organisatorische slagkracht
- 5.2 Governance
- 5.3 Organisatie en medewerkers

Hoofdstuk 6 Huisvesting

- 6.1 Uitgangspunten
- 6.2 Functionele onderdelen
- 6.3 Ruimtebehoefte
- 6.4 Relatieschema
- 6.5 Overige eisen

Ontdek hoe visuele
communicatie werkt!

Museum

GRAND
FESTIVAL
14
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100

BEKNOPTE JAARREKENING 2023 GRID GRAFISCH MUSEUM GRONINGEN

Balans 31-12-2023

	31-12-2023	31-12-2022		31-12-2023	31-12-2022
vaste activa			eigen vermogen		
inventaris	395	1.480	bestemmingsreserves	3.600	
vlottende activa			overige reserves	66.782 *	70.233
voorraden	1.500	1.500	kortlopende schulden		
vorderingen			schulden leveranciers en		
handelsdebiteuren	424	1.320	handelskredieten	3.613	25.302
belastingen en			belastingen en		
premies soc. verzekeringen	1.829	15.652	premies soc. verzekeringen	1.166	2.980
overige vorderingen en			overlopende passiva	37.978	94.739
overlopende activa	6.557	27.266	overige schulden		22.887
parate penningen	102.434	168.923			
totaal activa	113.139	216.141	totaal passiva	113.139	216.141

Winst- en verliesrekening 2023

Baten			Lasten		
		%			
netto omzet			kostprijs van de omzet		17.665
omzet horeca en winkel	1.702	1	personeelskosten		
entree	1.334	1	lonen en salarissen	58.209	
giften en donaties	240	0	sociale lasten	14.419	
overheidssubsidies Gemeente en Provincie	84.080	49	overige personeelskosten	1.956	
subsidie deelcompensatie verhuiskosten/huisvesting ***	60.574	36			74.584
projectsubsidie Druktemaker/Mobiele drukkerij	13.316	8	overige bedrijfskosten		
projectsubsidie Best verzorgde boeken	1.706	1	afschrijvingen	755	
projectsubsidie vernieuwing naar Museum L&B	7.201	4	huisvestingskosten	27.955 ***	
			verkoopkosten	4.377	
			kantoorkosten	7.230	
			algemene kosten	10.472	
					50.789
			bijzondere baten		-20.861 **
			bijzondere lasten		51.304 ***
som exploitatiebaten	170.153	100	som exploitatielasten		173.481
			bedrijfsresultaat		-3.328
			financiële baten en lasten		-124
			resultaat		-3.452 *

Toelichting op de balans en w&v

* mutaties eigen vermogen	
- stand op 31-12-2022	70.233
- resultaat 2023	3.452
- stand op 31-12-2023	66.781

** vrijval energiekosten 2021 en transitie museum L&B
*** een deel van de verhuiskosten (€ 51.304) en huisvestingskosten zijn gedragen door een extern fonds

IN 2023 BESTOND HET BESTUUR UIT DE VOLGENDE LEDEN:

Mevr. B. Ekamper, **voorzitter**

Mevr. A. de Groot, secretaris (herbenoemd in bestuur per 1 januari 2024, secretaris vanaf 1 januari 2024)

Dhr. H. Klomp, penningmeester (herbenoemd per 1 januari 2021)

Dhr. G. Klaas, lid

Dhr. F. Wamsteker, lid (herbenoemd per 1 januari 2021)

Dhr. R. de Boer, lid (herbenoemd per 1 januari 2024)

Dhr. H. Hofstra, lid (vanaf 1 november 2021)

TOELICHTING FUNCTIONEREN BESTUUR

Bij de start van het verslagjaar sloten de deuren van GRID aan de Sint Jansstraat, aangezien de eigenaar van het pand een andere bestemming voor onze behuizing beoogde. De aangekondigde sluiting maakte dat GRID tijdelijk een ander onderkomen moest vinden zolang er nog geen pand beschikbaar was om de plannen voor een nieuw museum in te realiseren. Dat onderkomen werd gevonden in Haren waar de voormalige Brandweerkazerne voor onbepaalde tijd gehuurd werd van Carex. In dat pand is echter alleen ruimte voor het kantoor, opslag van de collectie en een bescheiden workshopruimte.

In 2023 is het bestuur veertien maal in vergadering bijeen geweest. De meeste vergaderingen vonden plaats in de Kazerne in Haren, tweemaal werd er bij een bestuurslid thuis vergaderd (in augustus in Haren, in november in Leek). Eenmaal werd er gedeeltelijk zonder directeur vergaderd omdat toen het eigen functioneren en het functioneren van de directie op de agenda stond.

Op de agenda van de bestuursvergaderingen staan standaard de onderwerpen financiën, management-informatie, huisvesting, contacten met subsidiegevers en externe relaties, de zichtbaarheid van GRID, governance en fair practice en de strategische koers. De directeur doet in de vergadering verslag van de activiteiten en de resultaten. De penningmeester zorgt elk kwartaal voor een financieel verslag en een jaarprognose. Eenmaal per jaar is onze accountant van Hut&Co aanwezig bij de bespreking van de jaarrekening.

In 2023 is er in de bestuursvergaderingen veel aandacht besteed aan de ontwikkeling van een nieuw museaal concept en de wijze waarop dat gerealiseerd moet worden. Daarbij is ook gekeken naar een mogelijke samenwerking met andere partijen om tot een 'culturele hub' te komen.

Op 13 september zijn het bestuur, de directie en medewerkers een dag op excursie gegaan naar het TextielMuseum in Tilburg o.a. om inspiratie op te doen voor het nieuwe museale concept.

Naast de directeur waren er gedurende 2023 twee parttime medewerkers; een medewerker vrijwilligerscoördinatie en educatie en een medewerker collectiebeleid. De medewerker vrijwilligerscoördinatie en educatie is per 1 november voor onbepaalde tijd benoemd als Hoofd Bedrijfsvoering. Van de medewerker collectiebeleid werd op 1 november helaas afscheid genomen aangezien de projectsubsidie van het Mondriaanfonds stopte.

177

De bestuursleden van GRID ontvangen geen beloning voor hun werk. Er is een rooster van aftreden (zie bijlage 2). Wanneer er in het bestuur een vacature is worden nieuwe kandidaten gezocht aan de hand van een functieprofiel. Er is een algemeen profiel voor een bestuurslid en een profiel voor de directie beschikbaar. Bestuur en directie voldoen aan de profielen, zodat de professionaliteit gewaarborgd is. Binnen het bestuur bestaat een heldere taakverdeling. De voorzitter heeft naast de gebruikelijke taken ook de portefeuille HR. Er wordt geprobeerd om de bestuursleden te koppelen aan portefeuilles waarin ze hun specifieke expertise en vaardigheden toe kunnen passen. Op deze wijze vullen zij elkaar zo goed mogelijk aan. Een overzicht van de (neven)functies van bestuur en directie staat opgenomen in de bijlage 1.

De bestuursleden zijn onafhankelijk en handelen transparant. Mochten zij al tegenstrijdige belangen tegenkomen dan wordt daarmee integer omgegaan. Commerciële of artistieke belangen van de bestuurders worden op geen enkele wijze verweven met de belangen van GRID. Nevenfuncties worden vermeld en we zijn alert op mogelijke situaties van belangenverstrengeling.

Rol en taak van de bestuurders en de relatie met de directie zijn beschreven in het directie- en bestuursreglement. Bestuurders worden benoemd voor een termijn van vier jaar, die één keer verlengd kan worden. Op deze regel is eenmalig een uitzondering gemaakt toen de voorzitter en de secretaris in 2022 volgens het rooster moesten aftreden. De turbulente periode rondom het aangekondigde vertrek uit de Sint Jansstraat en de planvorming voor een nieuw museaal concept, gevoegd bij de ziekte van de directeur maakte dat het bestuur behoefte had aan hun ervaring en 'historisch geheugen'. Daarom heeft het bestuur hen gevraagd nog twee jaar aan te blijven, waarmee zij beiden instemden.

De directie en de vaste medewerkers worden betaald conform Fair Pay. Met alle vrijwilligers is een vrijwilligersovereenkomst gesloten waarin hun rechten en plichten zijn vastgelegd. De vrijwilligers verrichten hun activiteiten onbezoldigd. Bij uitzondering wordt er in specifieke gevallen een onkostenvergoeding betaald. De medewerker van het museum met voorheen als functie vrijwilligerscoördinator, nu hoofd bedrijfsvoering, heeft als taak de werving en inzet van vrijwilligers te coördineren en is voor hen ook het eerste aanspreekpunt.

Op 1 januari droeg Guus Klaas zijn functie als secretaris over aan Annemiek de Groot. Hij heeft deze functie acht jaar vervuld en blijft voorlopig aan als gewoon bestuurslid.

RELATIE BESTUUR-DIRECTIE

GRID heeft een stichtingsvorm met een directie-bestuursmodel, waarbij het bestuur het beleid bepaalt en de eindverantwoordelijkheid draagt. De taken van bestuur en directie zijn vastgelegd het in bestuurs- en directiereglement. De directeur is geen lid van het bestuur maar is wel standaard bij alle bestuursvergaderingen aanwezig, echter zonder stemrecht. Eens per jaar bespreekt het bestuur zijn functioneren en de bezoldiging; bij dat agendapunt is de directeur niet aanwezig.

Het bestuur is nauw betrokken bij de gang van zaken en functioneert vanwege de krappe bemensing als een meewerkend bestuur. Bij tentoonstellingen, fondswerwing huisvesting of samenwerking met derden wordt er meestal een groepje gevormd onder leiding van de directeur met een bestuurslid dat als bruggenhoofd naar de rest van het bestuur functioneert. De gangbare praktijk is opgenomen in het directiereglement.

In de zomer gaf Fronique Oosterhof te kennen dat zij na grondige afweging besloten had haar directiefunctie na acht intensieve jaren te willen neerleggen nu GRID in een nieuwe fase is beland. In die jaren bouwde zij GRID uit tot een toonaangevend erfgoedmuseum voor grafische technieken en geschiedenis, met een sterk educatief karakter.

Door een breed aanbod van workshops en een reeks van deskundig samengestelde, mooie tentoonstellingen groeide het aantal bezoekers de afgelopen jaren aanzienlijk. Het bestuur van GRID heeft grote waardering voor de wijze waarop zij het museum een plek heeft gegeven en in de museale wereld en in het Groninger culturaanbod. Op 23 november nam zij afscheid van bestuur, medewerkers en relaties in het Clubhuis voor Doven in Groningen.

In de journalist Bart Breman vond het bestuur een goede opvolger voor Fronique Oosterhof. Op 1 november werd hij benoemd als directeur met een parttime aanstelling. Als zzp'er is hij eigenaar van Bart Breman Tekst & Communicatie. Hij bouwde ruime en veelzijdige ervaring op in de museale wereld – waaronder het Gevangenismuseum Veenhuizen - en in het onderwijs. Zijn komst was de aanleiding tot een herverdeling van taken. Bart Breman is als algemeen directeur aangesteld en Elina Klungel werd hoofd bedrijfsvoering.

Naar de mening van het bestuur heeft een Raad van Toezicht-model in deze fase geen toegevoegde waarde.

DE WEG NAAR EEN MUSEUM VOOR LETTER EN BEELD OF WEL GRID PRAAT VERDER

Nu het museum aan de Sint Jansstraat per 1 januari gesloten was, richtte het bestuur zich volledig op de plannen voor het nieuwe museaal concept en de realisatie daarvan: het Museum voor Letter & Beeld. In het hele traject dat in 2023 werd afgelegd zijn onze subsidiënten - de Gemeente en de Provincie - vanaf het begin uitgebreid geïnformeerd en meegenomen in onze denkrichting. Aan het begin van het jaar had het bestuur de keuze tussen twee opties: een nieuw museum op een nieuwe locatie of uiteindelijk terugkeren naar de oude plek aan de Sint Jansstraat wanneer de verbouwing van het pand gereed zou zijn. Na het gereedkomen van een nieuw museaal concept in december 2022 en het daaropvolgende haalbaarheidsonderzoek bleek de laatste optie onhaalbaar.

Het door GRID ontwikkelde nieuwe museale concept is omgezet in een Ondernemingsplan, waarvoor opdracht werd gegeven aan Marco van Vulpen van BMC. Hij schreef het Ondernemingsplan genaamd Grafisch Museum Letter & Beeld; ontdek hoe visuele communicatie werkt! dat in mei gereed kwam. In het plan wordt de ambitie van GRID verwoord om te komen tot een veelzijdig doe- en belevingsmuseum met een onderscheidend aanbod aan grafisch erfgoed, actuele exposities, workshop, cursussen en activiteiten voor uiteenlopende doelgroepen. Daarnaast werd gewezen op de functie die het museum moet krijgen als ontmoetings- en ontwikkelplek voor grafische vormgevers, kunstenaars, vaklieden en hobbyisten.

De gemeente Groningen was bezig een gebiedsvisie op het Niemeyerterrein te ontwikkelen en gaf blijk van een sterke behoefte aan synergie tussen de verschillende toekomstige deelnemers. De gemeente overweegt het Niemeyerpand te laten aankopen door vastgoedontwikkelaar MWPO. Het nieuwe museaal concept van GRID biedt ruimte voor samenwerking met andere partijen. Er is veel vraag naar ruimte op het snijvlak van bedrijfsleven en onderwijs, reden om ook gesprekken met Noorderpoort aan te gaan.

Op initiatief van Kunstpunt en Noorderlicht vormde zich een groep waarvan de deelnemers streven naar een gezamenlijke locatie voor een 'culturele hub' in Groningen. Deze groep wordt gevormd door Kunstpunt en Noorderlicht, GRID, Noordwoord, het Poëziepaleis en het resort. De groep kwam begin 2023 voor het eerst bijeen en werd in strategie en advies begeleid door Draaijer & Partners. Dit overleg resulteerde in het rapport Groningen Huis van de Verbeelding, ambitiedocument voor unieke samenwerking domein Beeld en Woord op één plek in de stad, dat op 12 mei gepresenteerd werd.

Nu er een ambitiedocument lag waar voldoende draagvlak voor was, vroeg de gemeente om nadere uitwerking van een programma van eisen en een artist impression van de beoogde locatie.

Voor de nieuwe Cultuurnota 2025-2028 is een subsidieaanvraag ingediend. Directeur en bestuur hebben deze uitgebreide aanvraag in december voorbereid en geschreven.

**Naar een nieuw
GRID,
Museum voor
Letter en Beeld
in Groningen**

De voormalige brandweerkazerne in Haren bleek niet optimaal als kantoorruimte. Het bestuur was dan ook blij met de mogelijkheid om het kantoor begin 2024 te verhuizen naar Het Kasteel aan de Melkweg in Groningen. Daar is ook een bescheiden ruimte om tijdelijke exposities te houden. De kazerne blijft in gebruik als opslagruimte voor de museumcollectie.

Gedurende het jaar werd De Druktemaker – het museum op wielen – ingezet om als GRID in beeld te blijven. Scholen en instellingen konden De Druktemaker boeken voor een of meerdere dagdelen en daar werd veel gebruik van gemaakt. Daarnaast verzorgde GRID een exposities van De Best Verzorgde Boeken in het Hooghouse.

CODE CULTURAL GOVERNANCE

GRID onderschrijft de drie culturele codes en past deze toe in zoverre ze toepasbaar zijn in de huidige situatie zonder eigen gebouw. Als eerste de Code Diversiteit en Inclusie; GRID heeft in zijn Ondernemingsplan diversiteit en inclusie geïntegreerd in zijn visie en draagt die visie binnen en buiten de eigen organisatie uit. GRID heeft een grote en heterogene groep vrijwilligers – ongeveer evenveel mannen als vrouwen – in alle leeftijdsgroepen, van diverse nationaliteiten, professionals, mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt en mensen met een sociale, fysieke of psychische beperking. De doelgroepen van GRID zijn breed: scholieren, studenten, kunstenaars, grafische vakmensen en algemeen publiek met interesse voor grafisch erfgoed uit Stad en Ommeland. Er worden schappelijke tarieven gerekend voor workshops en andere diensten om mensen met een smalle beurs niet uit te sluiten. We zoeken samenwerking met partners uit de museale wereld en uit het onderwijsveld voor kortlopende projecten (b.v. met de Synagoge, Noordhoff) en projecten van structurele aard (Academie Minerva, Noorderpoort).

Het bestuur heeft in 2023 de workshop Fair Practice gevolgd en heeft de verschillende uitgangspunten en kernwaarden verankerd in de organisatie. Er is uitvoerig over gesproken met betrokken medewerkers en zzp'ers. Met de extra bijdrage van de gemeente zijn de bezoldigingen verhoogd. Ook zijn er afspraken gemaakt over pensioenen en verzekeringen en worden de salarissen jaarlijks geïndexeerd. GRID werkt met functiebeschrijvingen en houdt functioneringsgesprekken en met de vrijwilligers worden evaluatiegesprekken gevoerd. Daarbij staan ook zaken als belastbaarheid van de medewerkers en persoonlijke ontwikkeling op de agenda. Een paar keer per jaar wordt er een bijeenkomst georganiseerd waarin de medewerkers worden bijgepraat over lopende zaken en toekomstige

ontwikkelingen, de begrotingscyclus en de bedrijfsvoering. GRID kent een klachtenregeling en heeft een externe vertrouwenspersoon waar medewerkers en vrijwilligers terecht kunnen.

GRID staat open voor samenwerking met verwante partners. Er is contact met musea in Stad en Ommeland – o.a. via het lidmaatschap van de Coöperatie Sterke Musea –, met grafische musea in binnen- en buitenland, met kunstenaars, opleidingen (Noorderpoort, Academie Minerva) en organisaties van evenementen (Noorderzon, Museumnacht).

De Stichting GRID heeft geen winstoogmerk. Zij is afhankelijk van subsidies en eigen inkomsten. Voor bijzondere projecten of eenmalige activiteiten wordt een beroep gedaan op fondsen zoals b.v. het Mondriaanfonds. De directie en een delegatie uit het bestuur voeren ieder kwartaal overleg met de subsidiegevers van Gemeente en Provincie. Met sponsoren en donoren vindt overleg naar behoefte plaats.

2024

RISICOBEBEERSING

Bedrijfsvoeringsrisico's en projectrisico's:

1 Mocht GRID niet in aanmerking komen voor overheids-subsidies in het kader van de Cultuurnota dan zal afbouw van het museum zeer waarschijnlijk zijn. Financiële impact: afbouw betekent dat de museale inventaris moet worden ondergebracht bij collega-instellingen, de Stichting moet worden geliquideerd en er een afvloeiingsregeling voor de medewerkers moet komen. Dit zal het vermogen van de instelling (€65K) vermoedelijk overstijgen. Het risico is incidenteel en de kans dat het zich voordoet is niet voor-spelbaar. Om het ontstaan ervan te verkleinen heeft GRID een Beleidsplan en Ondernemingsplan geschreven.

2 Omdat de afhankelijkheid van publieksinkomsten tot we een nieuwe locatie hebben minimaal is, is het risico van tegenvallende bezoekersaantallen beperkt. Dit heeft gezien de huidige situatie nauwelijks financiële impact. Een risico is wel dat GRID 'uit beeld' raakt. Ter beperking van dit risico organiseert GRID tijdelijke spraakmakende exposities en workshops.

3 Indien onze tijdelijke huisvesting via Carex vervalt kunnen verhuiskosten en de zoektocht naar nieuwe huis-vesting een financieel probleem worden. In geval van een onverhoopte verhuizing zullen de kosten circa €50K bedra-gen waarbij een groot deel van het vermogen angespro-ken moet worden. De aard van dit risico is incidenteel, op het ontstaan ervan heeft GRID geen invloed.

4 Bij een verhoging van energie-, personeels-, en huisves-tingskosten van meer dan 3% zal de ingediende begroting niet gehaald worden. Elke prijsverhoging van meer dan de gecalculerde 3% zal per procentpunt een impact hebben van ongeveer € 1000 per jaar. Dat zal – indien niet gecor-rigeerd met het accres van de overheden – binnen de begroting moeten worden opgevangen. Op het ontstaan van dit risico heeft GRID geen invloed.

5 GRID is in hoge mate afhankelijk van vrijwilligers bij de uitvoering van projecten, exposities en de Druktemaker. Bij onvoldoende continuïteit van vrijwilligers zal dat impact hebben op de financiën. Momenteel is die continuïteit goed. GRID tracht die te behouden door een aantrekkelijk vrijwilligersbeleid te voeren.

6 In de beleidsperiode wordt toegewerkt naar een volwaardig museum op een nieuwe locatie. De verhuizing staat in de Meerjarenbegroting gepland halverwege die periode, op 01-01-2027. Dit betekent dat naast de aangevraagde subsidie in het kader van de Cultuurnota externe subsidies geworven moeten worden, zowel voor exploitatie als projecten. Het verwerven van projectsubsidies is een omvangrijke operatie met een onzeker resultaat. Wij verwachten dat de benodigde incidentele gelden voor het realiseren van een nieuw museum niet het grootste probleem zal zijn. Het verwerven van extra middelen voor een sluitende exploitatie zal de grootste uitdaging zijn. In het voortraject zal een projectleider/kwartiermaker alleen aangesteld kunnen worden indien hiervoor financiële dekking gevonden is. Om de financiële risico's te minimaliseren zal pas bij voldoende (fondsen)subsidies de uitvoering in gang worden gezet. Hiermee is het ontstaan van een financieel risico vrijwel afwezig.

OVERZICHT NEVENACTIVITEITEN BESTUUR EN DIRECTIE GRID

- 1 Bea Ekamper
Geen nevenfuncties
- 2 Guus Klaas
Penningmeester Parochie H. Franciscus van Assisi
Webbeheerder site postale geschiedenis
Lid Geschillencommissie PostNL
- 3 Hugo Klomp
Adviseur bestuur Stichting ZomerJazzFietsTour
Voorzitter Stichting Vrienden van de ZomerJazzFietsTour
Penningmeester Stichting Vrienden van Turiani (ziekenhuis Tanzania)
Humanitas Vrijwilliger thuisadministratie
Chauffeur ouderenvervoer Haren
- 4 Frank Wamsteeker
Eigenaar textieldrukkerij De Speld
Bestuurslid sportvereniging Tjuchem
- 5 Annemiek de Groot
Ambtelijk secretaris Stichting Poëziepaleis
Vertrouwenspersoon Attero
KWF Wijkhoofd Hortus
- 6 Ruurd de Boer
Eigenaar/Vormgever DBDdesign
Lid kunstcommissie Zuidelijke Ringweg
- 7 Henk Hofstra
Penningmeester Stichting Van der Leeuwlezing
- 8 Bart Breman
Eigenaar Bart Breman Tekst & Communicatie (eenmanszaak)

ROOSTER VAN AFTREDEN

Naam	Functie	Datum benoemd	Datum aftreden/herbenoeming
Bea Ekamper	voorzitter	6 november 2013 herbenoemd 6 november 2017 1 december 2015 Vz	6 november 2021 (met max. drie jaar verlengd)
Hugo Klomp	penningmeester	1 januari 2017	herbenoemd 1 januari 2021
Guus Klaas	secretaris	10 februari 2014 herbenoemd 10 februari 2018	10 februari 2022 (met max. drie jaar verlengd)
Frank Wamsteeker	algemeen	1 januari 2017	herbenoemd 1 januari 2021
Ruurd de Boer	algemeen	1 januari 2020	herbenoemd 1 januari 2024
Annemiek de Groot	algemeen	1 januari 2020	herbenoemd 1 januari 2024
Henk Hofstra	algemeen	1 november 2021	herbenoeming 1 november 2025

COLOFON

vormgeving: Ruurd de Boer

foto's: archief GRID en Ruurd de Boer

290

Voor akkoord ondertekend:

Handwritten signature of B.A. Ekamper.

B.A. Ekamper (voorzitter)

Handwritten signature of H. Klomp.

H. Klomp (penningmeester)

GRID

GRAFISCH MUSEUM GRONINGEN